

Kokkuvõtte teemal: Vaha sulatamine ja teised tööd mesilas uueks hooajaks.

Aeg ja koht: Läänemaa Mesinike Seltsi mesinike õppe- ja teabepäeval,

Vormsil, Rumpo Teabekeskuses, 05.11.2011.a.

Lektor: Mati Haabel, Lektorileping PR-8-1.4-14

Mesinduspäeva teemadeks olid vaha sulatamine ja teised tööd mesilas uueks hooajaks.

Pärast mesindushooaja lõppemist on mesinikul üheks suuremaks tööks vaha sulatamine. Vaha toormassi moodustavad mesilas praagitud kärjed, meekärgede kaanetused, kõik suve jooksul kogunenud kärjetükikesed ja vahapudemed, samuti ema kupud. Praagitud kärgede hulka arvestatakse kõik eelmisel aastal olnud ja ülearu tumemenud, halvasti üles ehitatud, vurritamisel vigastatud, kärjeleedikust ja hiirtest kahjustatud ning hallitanud kärjed.

Mett sisaldavat sulatusmaterjali (meekärgede kaanetused, pressijätmed, kanarbikumee pressimisest jne) tuleb enne sulatamist mee eemaldamiseks vees leotada, sest muidu jääb hangumisel vaha ketta alla rohkesti vaha vahaterakeste näol. Leotamisel läheb mesi vette ja see eraldatakse vaha toormassist kurnamise teel.

Kvaliteetsele vahale on omane ilus kollane värv ja ta on puhas igasugustest lisanditest. Vaha ketta murdpind on kogu ulatuses ühtlase värvusega ja meeldiva lõhnaga.

Kvaliteetse vaha saamiseks tuleb kasutada jõe, järve, vihma või lume vett (pehmed veed). Vaha sulatamiseks ei sobi lubjarikkaks kaevu ja allika veed (karedad veed). Et vaha koostises on vabu rasvhappeid, mis kergesti reageerivad paljude metallidega, siis ka malm, raud, vask ja tsingitud nõud ei sobi vaha sulatamiseks. Seepärast tuleb vaha kvaliteedi alanemise vältimiseks kasutada ainult emaileeritud, roostevabast terasest või puidust nõusid. Alumiiniumnõude tarvitamisele tuleb suhtuda ettevaatusega. Kare vesi ja vale nõu põhjustavad vaha kvaliteedi languse ja vaha kaod vahaemulsioonidena.

Vaha kätte saamiseks toormaterjalist on mitmeid mooduseid ja vahendeid. Meie põhjamaistes mesilates toimub see põhiliselt kahel viisil:

1. Kuumauru vahasulatajatega.
2. Vahapressidega.

Kõige suurema vahasaagi saame vahapressiga, s.o. 120-130 grammi ühest kärjest.

Kärgede sulatamisel auruga on saagis ühest kärjest 90-100 grammi raamist. Pärast vaha kätte saamist toormassist tuleb see parema kvaliteedi saamiseks veel ümber sulatada. Vaha ümbersulatamisel pinnale tekkiv mustjas kord tuleb ära riisuda. Ümber sulatatud vaha kurnatakse läbi ühekordse marli hangumisnõusse. Hangumisprotsessi pikendamiseks ja terve pragudeta vahaketta saamiseks on vajalik hangumisnõu katta (soojustada), milleks võib kasutada mitmesuguseid riidesemeid. Hangunud ketas puhastatakse ja ladustatakse. Saadud vahast umbes 80% läheb kärjepõhjade näol taastootmisesse. Kvaliteetse kärjepõhjade saamiseks on vajalik, et vaha oleks kvaliteetne. Paraku eksivad selle suhtes paljud mesilase pidajad.

Järgneva mesindushooajaks tuleb ette valmistada suur hulk kärjepõhjadega raame. Sisuliselt tähendab see uute raamide tegemist, vanemate raamide puhastamist, desinfitseerimist, traatimist ja kärjepõhjade kinnitamist (sulatamist) raamidesse. Talvel on võimalik ka vanemaid tarusid remontida ja uut vajaminevat mesindusinventari (tarud, söödakastid,

kattepadjad jne) valmistada. Kevadiste tööde saabumisel pole mesinikul aega eelpool nimetatud tööde tegemiseks.

Lühidalt peatusin ka mesinike registri teemadel. Jätkuv murekoht Eesti mesinduse ja mesinike jaoks on see, et meil puudub ülevaade Eestis tegutsevatest mesinikest ja nende perede asukohtadest. Selle ülevaate võiksime saada PRIA mesilate registri kaudu, kui see hakkaks toimima. Täieliku registri olemasolu võimaldaks mesilashaiguste leviku hindamist ja ka ohjeldamist. Registriks saaksid andmeid ka põlupidajaid, kes teostavad taimekaitsetöid. See aga võimaldaks ära hoida mesilasperede hukkumist, mida paraku praegu siiski juhtub. Karm töö on aga see, et millegi pärast väike mesinikud ei kipu registreerima.

Peale ametliku mesinduspäeva ajakava oli võimalus ühe mesilaspere pidaja juures demonstreerida ka oblikhappe tilgutusravi varroatoosi tõrjeks.

7.11.2011.a.

Mati Haabel